

IdéburnaSkolors

RIKSFÖRBUND

Verksamhetsberättelse 2021

Innehåll:

Introduktion 2021	s. 3
Styrelse	s. 5
Vad har ISR utträttat?	s. 6
Medlemsfrågor och medlemskontakter	s. 8
Olika utredningar med lika trender – detaljstyrning	s. 10
Praktiknära forskning, ISR i media och debatt	s. 13

Introduktion: 2021

Glädjande debatt-trend

Året som gått har trots pandemin även rymt en ny skoldebatt där vinstutdelning och koncernskolor alltmer kommit att ifrågasättas även på de stora tidningarnas ledarsidor, något som vi inte sett mycket av tidigare.

ISR menar att den som driver skola ska ha andra incitament för skoldrift än att berika personer eller organisationer. Därför välkomnar vi en debatt som istället lyfter de idéburna skolorna där drivkraften handlar om viljan att se barn och ungas utveckling och lärande. Till de positiva möjligheterna hör att allt fler politiska partier och debattörer kritiserar de vinstutdelande aktiebolagsskolors roll och berättigande.

... men likriktning

Tyvärr finns även mindre positiva inslag i den pågående skoldebatten. En strävan efter likvärdighet har istället tenderat att bli en strävan efter likhet. Storskalighet, ökade kontrollsystem, likriktning, en oförståelse för värdet av pedagogiska alternativ och för skolor som kan erbjuda något annat till elever som kanske inte passar i den stora skolan.

Orosmoln: lägre skolpeng, pålagd byråkrati, mindre mångfald

Det finns andra allvarliga orosmoln för idéburna skolor. Under 2021 har en utredning lagt förslag om lägre skolpeng för alla fristående skolor. Idén med förslaget är kanske att klämma åt vinstutdelande skolor. Men förslaget drabbar alla fristående skolor, dvs. även idéburna och mindre skolor, trots att vi inte delar ut vinst åt ägare utan lägger resurser på elever och på undervisning.

ISR vill försvara den ursprungliga friskolereformens syften där skolorna själva kan styra över hur verksamheten ska organiseras för att nå de nationella målen. På så vis vill vi främja en reell pedagogisk mångfald, vilket är en förutsättning för en verklig valfrihet för elever och föräldrar. ISR vill verka för likvärdig utbildning för alla elever men menar att likvärdighet inte är detsamma som lika.

Ytterligare en oroande trend är att flera statliga utredningar lagt förslag på ökad kontroll och styrning av skolor. Visst behövs ett fungerande kontrollsystem, men förslagen skapar byråkratiska rapportsystem så att resurser krävs för byråkrati istället för till elevernas skolgång. Byråkratin blir betungande, särskilt för mindre skolor. →

Introduktion: 2021

Det blir även allt mer av likriktning istället för pedagogisk utveckling.

Vi ser en tydlig skolpolitisk trend mot en växande översyningsapparat med allt fler detaljregleringar och centrala direktiv som ska inrapporteras till myndigheter av skolorna. Detta medför att skolor tvingas ha en större administrativ överbyggnad för att klara byråkrati och rapporter, vilket slukar resurser, tid och engagemang.

Särskilt betungande blir detta för mindre skolor, på landsbygd och i stad.

För varje ny föreskrift som införs i skolan måste lärare och skolläda anstränga sig för att göra rätt för Skolinspektionens skull istället för att använda sitt omdöme för att göra rätt sak för elevernas skull.

Vi är på väg i en riktning där juridiken tar över och juridisk kompetens blir viktigare än pedagogisk. Kvar blir tyvärr mindre resurser och tid till klassrumsarbetet och till barnen.

Under verksamhetsåret 2021 finns i Sverige ca 400 fristående skolor som drivs av föreningar och stiftelser och som inte har vinstutdelning som syfte. Knappt en fjärdedel av dessa skolor har hittills blivit medlemmar i Idéburna skolors riksförbund.

De flesta skolor är inte med i någon riksorganisation.

För att tillvarata och utveckla de idéburna skolornas intresse och potential så behöver vi bli starkare röst. Ingen annan organisation än ISR ser till de idéburna skolornas behov. ISR växer, långsamt, men vi vill få fler medlemmar.

Stärk de idéburna skolorna som idag är utsatta för hårt tryck

Skolpolitiker idag ger motstridiga signaler om idéburna skolor. I många sammanhang, bl.a. flera större utredningar, uttalas önskan att den idéburna sektorn ska ta en större plats inom välfärdsproduktionen.

Tvärtemot detta önskemål trängs istället de idéburna skolorna tillbaka.

Skolorna pressas av

- * allt större administrativa pålagor och detaljregleringar,
- * regelverk som allt mer anpassas enbart för kommuner och skolkoncerner
- * sjunkande skolpeng och bristande stöd för elever med stora behov av extra stöttning

Idéburna skolor vill vara ett komplement till och samverka med kommunens skolsystem, inte ses som en konkurrent. Istället för att försöka stävja vinstjakt genom att införa en mängd pålagor och nya regelverk, något som främst drabbar små huvudmän, måste man gå rakt på problemet med vinstjakten. **Åtgärda gärna koncernskolorna, men slå inte ut de idéburna skolorna!**

Inför valet 2022 och den skoldebatt som säkerligen kommer i valrörelsen vill ISR lyfta de idéburna skolorna som det goda alternativet till vinstintressen inom skolan. Genom att förbättra villkoren för idéburna skolor kan skolorna få visa vägen till ett skolsystem fritt från vinstjakt men med både valfrihet, pedagogiska alternativ och samverkan istället för konkurrens mellan skolor och huvudmän.

STYRELSE

Styrelsen har under 2021 bestått av:

Håkan Wiclander, ordförande
Britta Drakenberg, vice ordförande
Birgitta Ljung, kassör
Ingrid Carlgren, ledamot
Dick Holmgren, ledamot
Wenche Rönning, ledamot
Maria Nordheden-Gard, ledamot
Thomas Lerner, ledamot
Peter Strömblad, ledamot
Stefan Ruocco, ledamot
Karin Svedberg, ledamot

Birgitta

Håkan

Wenche

Karin

Ingrid

Maria

Dick

Britta

Thomas

Peter

Stefan

Styrelseledamöterna kommer från skilda SKOLFORMER OCH pedagogiska riktningar och har verkat länge som lärare och ledare inom skola och pedagogik. Styrelsens mångfald och erfarenhet är värdefull för medlemskontakterna.

Styrelsen arbetar ideellt och utan arvode.

ISR:s styrelse är mycket aktiv, eftersom ISR har små kansliresurser. Styrelsen deltar i möten med riksdagspolitiker, ministrar, möten med Skolverket och Skolinspektionen med flera, och medverkar i expertgrupper till statliga utredningar. Styrelsen besvarar ärenden från medlemmar och ger medlemsstöd i aktuella skolfrågor.

Styrelsen har haft 11 sammanträden.

Kansliet har under året haft en person anställd på halvtid.

Vad har ISR utträttat under året som gått?

ISRs verksamhet grundar sig på ett framtidsdokument med sex huvudpunkter:

- * Stärk de idéburna skolornas roll i utbildningssystemet
- * Skapa goda förutsättningar för idéburen skolverksamhet
- * Främja pedagogiska alternativ och organisatorisk mångfald
- * Samverkan för öka likvärdighet och minskad segregation
- * Öka frirummet för den lokala organisationen och professionen
- * Forskning, lärarutbildning och skolutveckling

Covid-19

har satt press på samhället och på skolvärlden:

- * Frånvaro bland personal och elever.
- * Organisation av distansundervisning.
- * Nya utmaningar för att kunna stötta elever.
- * Oro bland föräldrar och personal.
- * Larm om risk för kunskapsglapp.

På skolorna har covid-19 mötts professionellt och med nya rutiner men varit en tung och tuff utmaning. Ett antal upp- och nergångar i smittspridningen har inneburit att skolor fått ställa om verksamheten ett antal gånger även under 2021.

ISR har under året som gått deltagit i många möten med utbildningsministern och med myndigheter om covid-19. Ofta har mötena föregåtts av att ISR sänt ut enkät till medlemmar för att kunna ge en lägesrapport och lyfta viktiga frågor direkt från skolorna till beslutsfattarna.

Andra insatser ISR gjort under 2021 beskrivs mer i denna verksamhetsberättelse.

Några exempel:

- * **Träffar med myndigheter och utredningar.** ISR får ofta inbjudan till träffar med olika referensgrupper myndigheter.
- * **Remissvar** på olika utredningar inom skolområdet
- * **Bildningskonferens.** ISR anordnade för andra året i rad en utvecklingsdag med temat bildning. Idéburna skolors olika pedagogiker handlar i grunden om bildning. På utvecklingsdagen lyftes bildningsperspektivet fram, med exempel från lärare till lärare.
- * **Nätverk kring DNP och digitalisering.** Skolverket driver projekt kring digitala nationella prov, och ISR tillsammans med Waldorf-federationen har haft nätverksträffar med idéburna deltagare för att se vilka behov som förenar idéburna och små skolor.
- * **Rådgivning till medlemmar** har berört ovanligt många frågor, från anhörigfrågor i samband med covid-19, till ekonomi och lån.
- * **Styrelseutbildning för huvudman** har tagits fram för medlemmar, för att möta myndigheters krav på att det ska finnas kompetens inom styrelser för skolorna. Denna har nu börjat användas under 2021.
- * **Enkäter** har skickats till medlemmar i olika frågor
- * **Seminarium** tillsammans med miljöpartiet om idéburna skolor
- * **Debattartiklar** har skrivits och publicerats under året

Vad har ISR utträttat under året som gått?

ISR har under 2021 tagit upp ekonomiska frågor som är viktiga för skolorna vid träffar med politiska partier, ministrar, Skolinspektionen, Skolverket (grundpeng, tilläggsbelopp, lokalkostnader mm).
Särskilt frågan om sänkt grundpeng till friskolor har varit prioriterad.

ISR har också kritiserat förslag på styrmodeller med nya måttstockar för att bedöma skolor.
Dessa styrmodeller kräver ytterligare dokumentation och tar resurser från undervisningen och minskar den pedagogiska friheten.
Resultaten blir att den skoladministrativa överbyggnaden tvingas byggas ut på bekostnad av kärnverksamhetens behov. Det är olyckligt.
ISR har föreslagit bl.a. följande:

- *den pedagogiska professionen ska ges större utrymme,*
- *låt pedagogiken vara styrande i skolan - inte juridiken och en växande administrativ överbyggnad,*
- *rikta resurserna till klassrummet och alla elever som behöver sina lärare,*
- *styrning ska ske med mer tillit till professionen – minska detaljstyrningen,*
- *skapa frirum för pedagogiska försöksverksamheter*

Medlemsfrågor och medlemskontakter

Medlemsfrågor

Från medlemmar har det under året kommit in ovanligt många förfrågningar om råd och hjälp i skolfrågor. Inom styrelsen för ISR finns erfarna skolledare som ideellt ställer upp och svarar på medlemsfrågor.

Frågorna har handlat om:

- **juridiskt ansvar** (tillsyn, konflikter med vårdnadshavare, delegation, skolhälsovård)
- **ekonomi** (hyresavtal, hyreshöjningar, lokalbidrag, grundpeng, tilläggsbelopp, statliga lönebidrag, statsbidrag omvandla förening till stiftelse)
- **relationer mellan vårdnadshavare och skola** (konflikter, polisanmälan, covid-19-frågor om skolplikt, öppettider, bedömning av vårdnadshavares situation mm)
- **tillsynsfrågor** (dokumentation)
- **samverkan med kommunen** (överlämning, samtal)
- **intagningsregler**, kriterier, turordning
- **starta ny skola eller utvidga befintlig**

Styrelseutbildning

ISR skapade under föregående verksamhetsår en utbildning för skolhuvudmäns styrelseledamöter. Bakgrunden är att Skolinspektionen kräver att skolors styrelser ska ha kompetens och insikt i juridik och ekonomi, för att få driva skolor.

Utbildningen är gjord att kunna genomföras även i covid-19-tider, enskilt och som cirkel.

Styrelseutbildningen ingår i medlemskapet i ISR. Under 2021 påbörjade vi den första digitala träffen med en skola utifrån denna utbildning. Vi hoppas framöver även kunna hålla fysiska träffar.

Styrelseutbildningen ingår i medlemskapet i ISR.

Medlemsrekrytering

Under året har 8 skolhuvudmän ansökt och blivit nya medlemmar i ISR.

Ytterligare 2 har ännu inte hunnit behandlas.

Vi har även haft kontakt med två blivande skolhuvudmän där åtminstone den ena nu har gått vidare med en ansökan till Skolinspektionen om att få starta skola.

Medlemsfrågor och medlemskontakter

Bildningskonferens – utvecklingsdag

I november anordnade ISR för andra gången en utvecklingsdag på temat bildning och med inspirerande praktiska exempel på hur bildning blir en del av undervisningen.

Från flera skolor inom Stadsmissionen, Freinet, Waldorf och grundskolan Filosofiska gavs praktiska exempel från lärare på hur man arbetar med att ge elever mer meningsfulla bildningsupplevelser.

De presenterade exemplen ville synliggöra praktiken så mycket som möjligt.

Bildningskonferensen var mycket uppskattad.

Utvecklingsdagen sammanföll med en lättnad i covid-19-restriktionerna, så det gick att arrangera för 100 personer.

Samarbeten

Inom flera organisationer som verkar inom fältet "idéburen välfärd" finns en strävan till närmare organisatoriskt samarbete. KFO gick under året samman med Idea i den nya arbetsgivarorganisationen Fremia.

ISR har uttalat intresse för och stöd till strävan att samla idéburna aktörer, i syfte att stärka idéburnas röst i debatt och gentemot myndigheter. I syfte att genomlysna frågan om samverkan på olika nivåer har ISR, med bidrag från Fremia, låtit Mats Wingborg utreda olika samverkansmöjligheter. ISR har i dagsläget stannat vid att säga sig vara öppen för samverkan med aktörer inom idéburen sektor, men har inte gått vidare i något mer organisatoriskt samarbete. ISR har samtidigt under året befast sin ställning som företrädaren för idéburna huvudmän i Sverige.

Flera olika utredningar men med lika trender – detaljstyrning

Under 2020 och 2021 kom flera omdebatterade utredningar.

Utredningarna vill föreslå åtgärder mot segregation och för ökad likvärdighet, och åtgärder mot att många elever inte slutför gymnasiestudierna, samt öka antalet elever på yrkesprogrammen.

Det är viktiga frågor där ISR delar målsättningen att hitta konstruktiva lösningar inom dessa områden.

Många av utredningsförslagen går dock i kontrollerande, styrande och standardiserande riktning, vilket ISR inte bedömer svarar upp skolans behov idag.

Istället pekar utredningsförslagen mot storskaliga system med mer satsning på en allt större administrativ överbyggnad än på verksamheten i klassrummet. ISR ser även minskade möjligheter för pedagogisk särart och nytänkande.

Exempelvis föreslås i flera utredningar att skolmyndigheterna etableras mer regionalt med starkare roll att kontrollera skolor via årliga handlingsplaner, som granskas och kopplas till resurser.

Trender för mer kontroll och detaljstyrning återfinns också i andra förslag som kommit under året. Under våren 2022 kommer dessa förslag att formuleras i skarpa förslag till riksdagen.

Likvärdighetsutredningen drar t.ex. slutsatsen att friskolor är ”överkompenserade” eftersom koncernskolorna kan dela ut vinst till sina ägare, och att koncernskolorna har lägre lärartäthet. Därför diskuteras nu att friskolor generellt borde ges lägre skolpeng.

ISR delar inte bilden att friskolor generellt överkompenseras.

Den lägre lärartätheten handlar enbart om de vinstutdelande koncernskolorna men gäller inte idéburna friskolor vilka tvärtom har minst lika hög lärartäthet som kommunala skolor.

Mer utredningar

Träffar med myndigheter och utredningar

- Samråd med SPSM om covid-19 och elever med särskilda behov
- Remiss återkommande gånger med ändringar i skolförordning med anledning av Covid-19 (till exempel regler kring distansundervisning)
- Återkommande möten med utbildningsministern, involverade skol- och folkhälsomyndigheter samt skolhuvudmän, och separata möten med Skolverket och skolhuvudmän, om läget på skolor – ofta föregicks mötena av medlemskontakter för att få information att ge till myndigheter/regering.
- Flera möten om Professionsprogram för lärare, i samverkan med SKR och Friskolornas riksförbund

Digitalisering

Det finns flera myndighetsprojekt som arbetar med digitalisering, där ISR medverkar:

- Digitalisering av nationella prov, pilotprojekt, Skolverket
- Digiplan, samverkan med bl.a. SKR kring digitalisering i landets skolor

ISR deltar i dessa projekt för att se till mindre skolors behov, och skolor på landsbygd. I ett samarbete från 2020 tillsammans med Waldorf-federationen har ISR initierat ett nätverkssamarbete med de idéburna skolor som ingår i pilotprojektet för DNP.

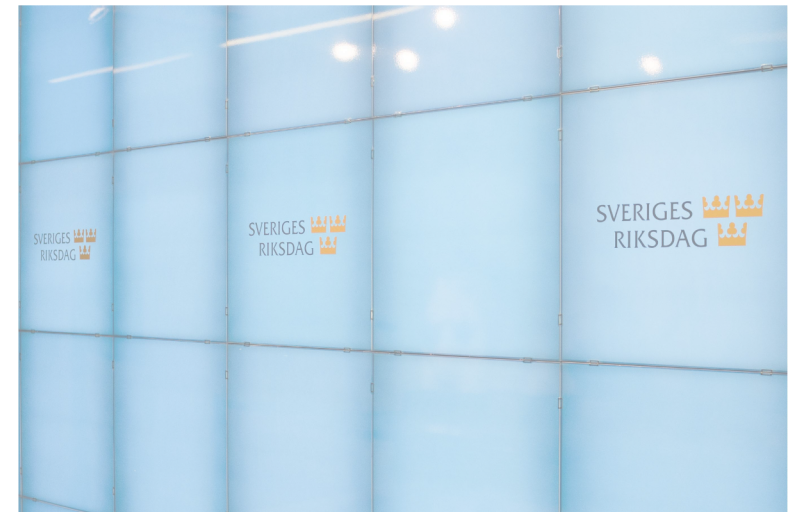
- Utredning om statligt huvudmannaskap för skolan
- ISR har medverkat i projektet TSI, Tidiga och Samordnade insatser – flera myndigheter i samverkan med skolor och organisationer för att nå hemmasittare
- Träff med Skolverket angående uppdrag om att utforma regionala planeringsunderlag för gymnasial utbildning.
- Träff med Skolverket 19 maj om arbetet med att införa ämnesbetyg
- Möte med utredningen U 2021:01 Fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning
- Rundabordssamtal med SUHF (Sveriges universitets- och högskoleförbund) på temat samverkan mellan lärosäte och skolhuvudman.
- Inbjudan från MUCF om referensgrupp 5 okt, "Hemmasittare"-Inbjudan från Skolverket till samråd om revidering av de allmänna råden om fritidshem
- Inbjudan från SPSM om lunchseminarium om SOU 2021:11
- Träff med Skolverket om tilläggsbelopp

Mer utredningar

ISR har besvarat remisser på följande utredningar under 2021:

- * SOU 2020:46 Jämlikhetskommissionen
- * U2021/00301 Ökad kvalitet i lärarutbildningen och fler lärare i skolan – promemoria
- * Promemoria från Utbildningsdepartementet, Försöksverksamhet med yrkesinriktning på högskoleförberedande program
- * SOU 2021:11 Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven
- 2020:67, Fler barn i förskolan,
- * DS 2021:13 Nationell plan för trygghet och studiero
- * SOU 2021:30 Kampen om tiden, mer tid till lärande
- * SOU 2021:34 Börja med barnen, Sammanhållen god och nära vård för barn och unga
- * SOU 2021:3 Skolbibliotek för bildning och utbildning
- * U2021/01877 promemoria från Utbildningsdepartementet om yrkesinriktningar på högskoleförberedande program
- * U2021/03373 Remisspromemoria professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare,
- * SOU 2021:33 Tio-årig grundskola
- * "Kvalitetsdialoger" – Regeringsuppdrag till Skolverket, Skolinspektionen m.fl. om "insatser för ökad kvalitet och likvärdighet".
- * SOU 2021:70 Läromedelsutredningen – böckernas betydelse och elevernas tillgång till kunskap

Praktiknära forskning ISR i media och debatt

Ifous: praktiknära skolforskning

Under året har ISR haft ett allt närmare samarbete med Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Friskolornas riksförbund om att ta över Ifous.

I slutet av 2021 skrevs ett avtal där Ifous tas över av dessa tre organisationer som tillsammans företräder Sveriges skolhuvudmän.

Ifous är ett fristående forskningsinstitut som samordnar praktiknära forskning och konkret utvecklingsarbete, där kommunala och fristående skolhuvudmän kan arbeta tillsammans.

Genom Ifous finns möjlighet till stöd i konkret forskningsbaserat utvecklingsarbete där lärare, förskollärare, rektorer, förskolechefer och andra yrkeskategorier i skolan arbetar tillsammans med forskare i klassrumsnära frågor.

Under året har Ifous roll i relation till ULF diskuterats. ULF är en nationell försöksverksamhet som genomförs på uppdrag av regeringen mellan år 2017 och 2021, och som nu förlängs till 2024 som en övergång till permanent verksamhet. Försöksverksamheten ska utveckla och pröva hållbara samverkansmodeller mellan akademi och skola vad gäller forskning, skolverksamhet och lärarutbildning. Fr.o.m. april 2022 kommer Ifous att representera skolhuvudmännen i ULFs nationella samverkansgrupp.

ISR i media och debatt

Ekonomi, skolpeng, skolval, styrning, pedagogisk mångfald, små skolors behov, landsortsskolor, bildningsperspektiv, samverkan med kommuner, att kunna starta skola, myndighetskrav är några av de frågor som ofta står i centrum för små idéburna skolor och som ISR speglar i debatt och intervjuer.

Skolvärlden, Läraren, Skolledaren, Dagens Samhälle, Altinget, Svenska Dagbladet, DN, Expressen, Aftonbladet samt poddar är exempel på media som haft debattartiklar, skrivit om eller intervjuat ISRs representanter.

Det är fler än tidigare år och speglar ett ökat intresse för idéburna friskolor i debatten.

